

Здійснюючи автоматизацію обліку з реалізації готової продукції, забезпечується контроль надходження платежів від покупців за відвантажену продукцію, що буде зменшувати час для визначення обсягу податкового зобов'язання, а також на процес розподілу поза виробничих витрат [4].

У процесі управління сучасним підприємством стан обліку готової продукції та її реалізації займає головне місце. Сьогодні одним із компонентів продуктивної організації аудиту наявності та руху готової продукції є високий рівень використання облікової інформації для оцінки якісних та кількісних характеристик готової продукції. Для того, щоб удосконалити систему аудиту готової продукції, спочатку підприємство повинне організовувати систему бухгалтерського обліку для найбільш результативної роботи. Для усунення недоліків організації обліку можна підвищити організацію контролю збитків у момент їх виникнення та усунення в процесі продажу продукції. Коли продукція зберігається на складах та в приладах, які охолоджують продукцію, доречно записувати в обліку всі причини відхилень від норм природного убутку, а також винуватців і випадки їх виникнення. Скорочення збитків на стадії реалізації готової продукції на підприємствах: запобігання накопиченню понаднормативних запасів сировини, матеріалів, готової продукції, оптимізація маршрутів транспортування готової продукції в роздрібну торговельну мережу та за іншими напрямками реалізації, запобігання механічним пошкодженням. Такі заходи приведуть до раціонального використання матеріальних ресурсів та зменшення собівартості продукції.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
2. Саввон О. О. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації. Держава і регіони. 2007. С.321-324.
3. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник. 3-ге вид. перероб. і доп. Київ : Алерта, 2008. 926 с.
4. Хоми С. В., Орлова В. К., Орлів М. С. Фінансовий облік. Київ, 2010.
5. Черешнюк О. М. Економічна експертиза взаємовідносин підприємства з споживачами / С.І. Саченко, О.М. Черешнюк // Приазовський економічний вісник. 2017. № 2. С. 159–163

Щирба М.Т.

кандидат економічних наук, доцент

Кучер Ю. П.

здобувач другого (магістерського) рівня

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Здійснення внутрішнього аудиту – відповідальна робота, оскільки на основі її результатів власники або вищий управлінський персонал приймають рішення щодо подальшого функціонування підприємства. До його проведення працівникам служби внутрішнього аудиту необхідно відноситись з особливою ретельністю не лише тому, що це є їх трудовими обов'язками, а, перш за все, через те, що вони відповідають за достовірність наданого висновку власникам підприємства. Внутрішні аудитори несуть відповідальність за якість своєї роботи не лише перед власниками підприємства, а і його працівниками, так як саме від

даного фактору залежить не тільки ступінь ефективної роботи підприємства, а й наявність робочих місць для його працівників.

Метою статті є виявлення та дослідження факторів впливу на ефективність роботи внутрішніх аудиторів, виокремлення показників ефективності роботи служби внутрішнього аудиту, а також етапів визначення результату діяльності служби внутрішнього аудиту.

Для дотримання належної ретельності роботи служби внутрішнього аудиту слід здійснювати систематичний контроль за її роботою, що сприятиме підвищенню якості роботи служби внутрішнього аудиту, а значить і підвищуватиме ефективність роботи всього підприємства. Щодо контролю якості внутрішнього аудиту, то, на нашу думку, слід здійснювати як зовнішній, так і внутрішній контроль.

До суб'єктів внутрішнього контролю якості внутрішнього аудиту слід відносити спостережну раду та власників підприємства. В даному випадку метою спостережної ради буде здійснення контролю за ефективністю господарської діяльності підприємства та служби внутрішнього аудиту зокрема, що зумовлено існуванням можливості порушення загальноприйнятих стандартів внутрішнього аудиту, а також норм професійної етики, так як служба внутрішнього аудиту працює в одному середовищі разом з управлінським персоналом.

Власники підприємства можуть здійснювати контроль якості внутрішнього аудиту після того, як пропозиції служби внутрішнього аудиту будуть впроваджені в життя. Таким чином, власники визначатимуть раціональність пропозицій внутрішніх аудиторів щодо господарської діяльності підприємства, що визначається шляхом аналізу отриманого прибутку. В залежності від того, зростатиме чи зменшуватиметься розмір прибутку, власник може зробити висновок про те, наскільки добре та злагоджено працює підприємство та служба внутрішнього аудиту.

Розмежування контролю спостережної ради та власників підприємства пов'язане з тим, що власники не завжди можуть знаходитись в тій країні, де розташоване підприємство.

Якщо внутрішній контроль внутрішнього аудиту є більш лояльним відносно об'єкту перевірки (служби внутрішнього аудиту) та спрямовується на усунення негативних моментів у діяльності служби внутрішнього аудиту та підприємства в цілому, то зовнішній контроль спрямований здебільшого на підвищення довіри до внутрішнього аудиту та удосконалення його практики в Україні. Не дивлячись на те, що внутрішній аудит не виходить за рамки суб'єкта господарювання, вважаємо за необхідне запровадити в українській практиці внутрішнього аудиту здійснення також зовнішнього контролю якості внутрішнього аудиту, що сприятиме підвищенню відповідальності внутрішніх аудиторів за проведену роботу, регулюванню внутрішнього аудиту на державному рівні для уніфікації його здійснення на підприємствах різних галузей промисловості [2, с. 5].

Аналіз та оцінка ефективності внутрішнього аудиту – важливе питання, вирішення якого виявляє вплив внутрішнього аудиту на кінцевий результат діяльності підприємства. Якість та ефективність роботи служби внутрішнього аудиту залежать від обґрунтованості та точності поставлених цілей.

Ефективність роботи служби внутрішнього аудиту залежить від багатьох факторів, серед яких [1, с. 45-46; 3, с. 176; 4, с. 38]:

- злагодженість роботи працівників служби внутрішнього аудиту, а саме якісний розподіл обов'язків між працівниками служби внутрішнього аудиту, що дозволить встановити індивідуальну відповідальність окремого працівника за виконання поставленого завдання;

- взаємозв'язок роботи працівників служби внутрішнього аудиту та зовнішніх суб'єктів, що включає проведення семінарів із залученням працівників контролюючих органів, а також дозволяє здійснити обмін знань та досвідом у сфері здійснення перевірок та

підвищити рівень знань нормативно-правової бази, для ведення господарської діяльності підприємства;

– взаємозв'язок роботи працівників служби внутрішнього аудиту та працівників підприємства, що дозволить оперативно реагувати та усувати слабкі місця в діяльності підприємства та здійснювати планування перевірок на перспективні періоди.

Для визначення ефективності праці внутрішніх аудиторів необхідно [3, с. 177; 4, с. 40; 5, с. 153; 7, с. 22]:

- 1) встановити стандарти ефективності та критерії її оцінки;
- 2) регламентація процедури оцінки ефективності у внутрішніх нормативних документах;
- 3) визначення особи, яка може бути уповноважена оцінювати роботу служби внутрішнього аудиту.

Названі вище моменти необхідно враховувати при оцінці ефективності внутрішнього аудиту, оскільки:

– розроблені стандарти ефективності внутрішнього аудиту допоможуть відповідальній особі визначити її критерії;

– ефективність внутрішнього аудиту – це досить абстрактне поняття, у внутрішніх нормативних документах підприємства необхідно встановити критерії ефективності внутрішнього аудиту, що дозволить об'єктивно оцінити роботу служби внутрішнього аудиту;

– показник ефективності роботи служби внутрішнього аудиту необхідний перш за все, власникам підприємства або особам, які представляють їх інтереси на підприємстві, тому виходячи з такої мети необхідно визначити суб'єкта, в повноваження якого входить оцінка ефективності роботи служби внутрішнього аудиту. Для дотримання об'єктивності оцінки, вважаємо за доцільне наділити такими повноваженнями представника спостережної ради підприємства.

Визначення ефективності внутрішнього аудиту – це є комплексний процес, який не обмежується обчисленням одного показника. Для того, щоб мати повну уяву про ступінь ефективності внутрішнього аудиту та доцільність утримання служби внутрішнього аудиту на підприємстві слід аналізувати такі показники, як:

- 1) економічна ефективність внутрішнього аудиту;
- 2) кількість проведених аудитів відповідно до річного плану та відсоток його виконання;
- 3) відсоток виконання аудиторських рекомендацій.

Вважаємо, що два останні показники не повною мірою свідчать про ефективність внутрішнього аудиту, оскільки кількість проведених аудитів не завжди свідчить про їх якість, а виконання аудиторських пропозицій управлінським персоналом – це суто суб'єктивне відношення управлінця до вирішення окремого питання. Тому, у випадку виникнення питань щодо використання пропозицій служби внутрішнього аудиту для поліпшення господарської діяльності підприємства, необхідно отримувати пояснення управлінського персоналу щодо прийняття саме такого рішення.

У зв'язку з цим, дотримуємось позиції, що найбільш наглядним показником визначення ефективності внутрішнього аудиту є показник його економічної ефективності.

Для обчислення даного показника необхідно мати достовірну інформацію про чисельність працівників служби внутрішнього аудиту, їх заробітну плату, досягнуті результати та витрати, понесені на утримання служби.

На практиці ефективність аудиту часто оцінюється за загальними економічними або іншими результатами діяльності підприємства, що є цілком логічним, оскільки пропозиції

внутрішніх аудиторів спрямовані на підвищення якості діяльності підприємства та управлінського персоналу зокрема.

При визначенні економічної ефективності внутрішнього аудиту слід порівнювати витрати, понесені на утримання служби внутрішнього аудиту та вигоду, отриману від її утримання. Отже, в такому випадку економічний ефект внутрішнього аудиту можна обчислити наступною формулою:

$$\text{Ефект} = \frac{\text{Вигоди}}{\text{Витрати}}$$

Проаналізувавши наведену формулу, чітко видно, що економічні вигоди повинні бути більшими від понесених на утримання служби внутрішнього аудиту економічних вигод, що забезпечуватиме доцільність її утримання на підприємстві. Слід наголосити на тому, що для підприємства є неприпустимим ситуація, коли показник економічної ефективності дорівнюватиме 1. При цьому вигоди та витрати будуть рівними між собою, а робота працівників служби внутрішнього аудиту не принесе жодної користі. Тому утримання даної служби на підприємстві є недоцільним. Необхідно пам'ятати, що для отримання достовірного результату при застосуванні формули економічної ефективності, необхідно брати до уваги лише вигоди і витрати, пов'язані з утриманням саме служби внутрішнього аудиту.

Проте, на практиці досить важко виявити саме ті вигоди, які отримані від утримання служби внутрішнього аудиту. У зв'язку з цим пропонуємо поруч з аналізом діяльності служби внутрішнього аудиту аналізувати річний план аудиту, ступінь його виконання, а також пропозиції, прийняті до виконання для поліпшення господарської діяльності підприємства.

Ефективність внутрішнього аудиту оцінюється за позитивним результатом діяльності служби внутрішнього аудиту, але говорити про ефективність або неефективність внутрішнього аудиту ми можемо лише після визначення результату діяльності суб'єкта господарювання на основі результатів роботи служби внутрішнього аудиту та впливу таких результатів на фінансовий стан підприємства.

Ефективність внутрішнього аудиту визначається ефективністю діяльності підприємства, оскільки метою впровадження внутрішнього аудиту на підприємство є забезпечення ефективної діяльності підприємства.

Етапи є порядком визначення результату внутрішнього аудиту [3, с. 176; 6].

На першому етапі “Визначення вимірників результатів” перевіряючому слід визначити, які показники свідчать про ефективність роботи служби внутрішнього аудиту. Якщо перевіряється служба внутрішнього аудиту виробничого підприємства, то його ефективність визначатиметься ефективністю виробництва, якщо торговельного – то ефективністю продаж.

Другий етап “Виявлення показників результатів” характеризується виявленням попередньо визначених показників, тобто виявлення саме тих показників, які відображають результат роботи служби внутрішнього аудиту.

На третьому етапі “Інтерпретація отриманих показників” перевіряючий повинен виявити вплив роботи служби внутрішнього аудиту на кінцевий стан об'єкта.

На останньому етапі “Визначення ступеня ефективності внутрішнього аудиту” визначається ступінь ефективності внутрішнього аудиту. Даний етап є найскладнішим, і, на нашу думку, повинен ґрунтуватись на аналізі наступних факторів:

- ступінь значущості вирішеної проблеми для діяльності підприємства;
- важливість пропозицій внутрішніх аудиторів для господарської діяльності підприємства;
- сума отриманого прибутку в результаті прийняття та виконання пропозицій внутрішніх аудиторів.

Як бачимо, здійснивши навіть найдокладніший аналіз результатів діяльності служби внутрішнього аудиту, ступінь ефективності її діяльності залишається дуже абстрактним, на що є декілька причин: по-перше, розмір підприємства: для великого та середнього підприємства один і той самий результат діяльності служби внутрішнього аудиту матиме різну цінність; по-друге, місце підприємства на ринку: якою ефективною не була б діяльність служби внутрішнього аудиту, більш за все, що пропозиції її працівників не зможуть суттєво змінити становища більш слабкого підприємства порівняно з сильним.

Список використаних джерел:

1. Жминько С.И. Внутренний аудит / С.И. Жминько, О.И. Швырева, М.Ф. Сафонова. – Ростов н/Д: Феникс, 2008. – 316 с.
2. Закалінська К.О. Методика аудиторської оцінки системи бухгалтерського обліку: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.06.04 “Бухгалтерський облік, аналіз і аудит” / К.О. Закалінська. – Київ, 2006. – 24 с.
3. Калимуллина О.В. Критерии качества аудиторской деятельности: материалы Междунар. науч.-практ. конф. [“Актуальные проблемы учета, экономического анализа и финансово-хозяйственного контроля деятельности организаций”] / О.В. Калимуллина. – в 3 ч. – Воронеж, 2008. – Часть 3. – 176 с.
4. Ballion G. Sprawozdawczość i rewizja finansowa w kształtowaniu wiarygodności informacji ekonomicznej / Pod redakcją naukową prof. Dr hab. Bronisława Micherdy. Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków. – 2017. – 660 s.
5. Grzesiak A. Problemy współczesnego zarządzania / A. Grzesiak / Pod. red. Andrzeja Matczewskiego. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2011. Zeszyt 3. – S. 149-157.
6. Hauck T.P., Why and How Audits Must Change: Practical Guidance to Improve Your Audits, Wiley & Sons, 2013.
7. Kontrola wewnętrzna – zintegrowana koncepcja ramowa, Fundacja Rozwoju Rachunkowości, Warszawa 2019, s. 22.

Щирба М.Т.

кандидат економічних наук, доцент

Сизоненко В. В.

здобувач другого (магістерського) рівня

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

**ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ АУДИТОРСЬКИХ ПЕРЕВІРОК В
КОМП'ЮТЕРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

Кожна аудиторська фірма (аудитор) при створенні автоматизованої системи для проведення аудиту на етапі його планування змушена обирати відповідну комп'ютерну програму. Тобто перед спеціалістами постає питання вибору програми аудиту, яка б найкраще відповідала потребам конкретного підприємства. На нашу думку, це є важливим етапом, оскільки після поділу програмного забезпечення за певними категоріями на групи можна ставити вимоги до програм та порівнювати їхні функціональні можливості.

Метою статті є виокремлення факторів впливу на ринок прикладних програм у сфері аудиту, окреслення основних їхніх характеристик, дослідження процедур, які аудитор повинен виконати при роботі із таким прикладним програмами, а також визначити вимоги до таких спеціалізованих програм.